

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 57 0 Пс 130858 21 Рев
Бања Лука, 11.08.2022. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Тање Бундало и Горјане Попадић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља А.Б. д.д. С., кога заступа пуномоћник А.П., адвокат из Б.Л., против тужене Република Српска, Министарство, коју заступа заступник по закону Правобранилаштво Републике Српске, ради стицања без основа, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 130858 20 Пж од 24.02.2021. године, на сједници вијећа одржаној дана 11.08.2022. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број: 57 0 Пс 130858 19 Пс од 09.10.2020. године тужена је обавезана да тужитељу, на име стицања без основа, исплати износ од 91.282,00 КМ, са законском затезном каматом почев од 16.11.2015. године па до исплате, као и да му надокнади трошкове поступка у износу од 5.191,25 КМ, са законском затезном каматом од пресуђења па до исплате. Захтјев тужитеља за накнаду трошкова поступка преко досуђеног износа је одбијен.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 130858 20 Пж од 24.02.2021. године жалба тужене је усвојена и првостепена пресуда преиначена тако што је захтјев тужитеља у цјелости одбијен као неоснован. Тужитељ је обавезан да туженој надокнади трошкове парничног поступка у износу од 2.625,00 КМ.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду побија тужитељ, због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, са приједлогом да се побијана пресуда преиначи и захтјев тужитеља усвоји или да се иста укине и предмет врати другостепеном суду на поновно суђење.

Одговор на ревизију није поднесен.

Ревизија није основана.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитеља да се тужена обавезе да му, на име стицања без основа, исплати износ од 91.282,00 КМ, са законском затезном каматом и трошковима поступка.

Одлучујући о захтјеву тужитеља, на темељу изведених доказа, првостепени суд је утврдио: да је у извршном предмету Основног суда у Прњавору број: 78 0 И 018835 14 И, З.З. купио некретнине извршеника М.В., означене као к.ч. број: 350/11, Њ., стамбено - пословни објекат, пословни објекат и двориште у површини од 495 м², уписане у з. к. ул. број: 17 к. о. П., односно к. ч. број: 923/32 Х., стамбено - пословни објекат, пословни објекат и довршите у површине од 495 м², уписане у п. л. број: 3771 к.о. П.; да је одређено да ће се из купопродајне цијене намирити тражилац извршења М.Б. д.д. С. (правни предник тужитеља), тако што ће му са депозитног рачуна бити исплаћен износ од 91.282,00 КМ; да је купац некретнина З.З. на депозитни рачун суда уплатио укупан износ од 92.282,00 КМ; да је тужитељ обавијештен да је поступљено по закључку суда, на начин да је налог за плаћање поменутог износа унесен у трезор апликацију, да су средства на рачуну Б.С. а.д. Б.Л. број: ... блокирана и са истог се не врши плаћање; да се тим поводом Основни суд у Прњавору обраћао Министарству и да је поменуто министарство дало одговор да није у могућности поступити по захтјеву; да тужитељу до блокаде депозитног рачуна нису исплаћена наведена новчана средства.

На темељу тих чињеница, првостепени суд налази да је у наведеном извршном поступку тужитељ, као тражилац извршења, тренутком правоснажности рјешења о намирању, односно доношењем закључка од 16.11.2015. године о налагању исплате, стекао право на исплату износа од 91.282,00 КМ. Првостепени суд, даље, налази да није основан истакнути приговор застаре потраживања, јер да је основ за задржавање предметног износа отпао у новембру 2015. године, док је предметна тужба суду поднесена дана 13.11.2019. године, при чему се позива на одредбу члана 371. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85 и 57/89 те "Службени гласник Републике Српске" бр. 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04- даље: ЗОО). Првостепени суд образлаже да је Министарство Републике Српске дана 30.12.2013. године, донијело наредбу о укидању депозитних рачуна основних, окружних и окружних привредних судова, којом је одређено да се сви ти рачуни укидају са даном 31.12.2013. године, да ће буџетски корисници обављати своје пословање преко система Јединственог рачуна трезора, на начин да ће салда тих судова уплатити на рачуне у систему Јединственог рачуна трезора (рачуни посебних намјена), па налази да је тужена својом одлуком укинула пријашње рачуне судова, отворила три нова унутар Јединственог система трезора и тако постала носилац права располагања и управљања наведеним средствима, позивајући се на одредбу члана 4. став 1. и члана 5. тачка а) Закона о трезору Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 28/13 и 103/15, даље: ЗТ). Налазећи да је доношењем закључка о исплати престао основ за даље задржавање предметног новчаног износа од стране Основног суда у Прњавору, позивом на одредбу члана 210. ЗОО, првостепени суд је донио пресуду којом је захтјев тужитеља усвојио.

Одлучујући о жалби тужене, другостепени суд је нашао: да је уплата предметног износа од стране купца у извршном поступку извршена у складу са одредбама Закона о извршном поступку ("Службени гласник Републике Српске", бр. 59/03 до 66/18) и да се тиме не може говорити о одсуству правног основа; да уплатом тих средстава на рачун посебних намјена та средства нису прешла у имовину тужене, да иста не представљају јавне приходе (члан 6. ЗТ) и истима није могло располагати Министарство. Код наведеног, те имајући у виду да наведеним средствима није располагала тужена, па ни наплатила у

стечајном поступку који је отворен над Б.С., другостепени суд је закључио да нису испуњени услови за примјену одредбе члана 210. ЗОО, а нити одредбе члана 172. истог закона, јер тужена није поступала супротно закону. Сагласно томе, жалбу тужене је усвојио и првостепену пресуду преиначио тако што је захтјев тужитеља у цјелости одбио.

Одлука другостепеног суда је правилна и законита и ревизионим наводима није доведена у озбиљну сумњу.

Према одредби члана 210. ЗОО, кад је неки дио имовине једног лица прешао на било који начин у имовину неког другог лица, а тај прелаз нема свој основ у неком правном послу или у закону, стицалац је дужан да га врати, а кад то није могуће, да надокнади вриједност постигнутих користи (став 1.). Обавеза враћања, односно накнада вриједности настаје и кад се нешто прими с обзиром на основ који се није остварио, или који је касније отпао (став 2.). Стицање без основа представља један од извора облигационих односа, за који је потребно да се кумулативно испуне општи услови, а то су: умањење имовине једног лица, увећање имовине другог лица, веза између умањења и увећања имовине и одсуство правног основа који би правно оправдао умањење и увећање имовине.

Међутим, увећање и умањење имовине као међузависна појава не може се поистовијетити с појмом узрочне везе код проузроковања штете, као што се правно неосновано обогаћење не може поистовијетити с проузроковањем штете као извором облигационоправних односа. То су посебни, самостални и међусобно различити појмови, без обзира на то што се у неким случајевима додирују и преплићу.

За основ одговорности за штету по одредбама чланова 154, 155. и 158. ЗОО, потребно је да су испуњене законске претпоставке: да је штета причињена, да је проузрокована противправном радњом или пропуштањем, да се радња или пропуштање могу приписати у кривицу штетнику и да постоји узрочна веза између радњи, односно пропуштања и настале штете.

Одредбама ЗТ уређен је начин рада Трезора Републике Српске, који успоставља и којим руководи Министарство Републике Српске (члан 4. став 1.), које је дужно да спроведе процедуру отварања рачуна који улазе у систем Јединственог рачуна Трезора (члан 12. став 2.), изврши избор рачуна јавних прихода..., и свих осталих услуга банака неопходних за рад Трезора (члан 12. став 3.), донесе акта којима се прописују уплате на рачун и исплате са рачуна у систему Јединственог рачуна трезора (члан 9. став 1), те врши надзор над спровођењем ЗТ (члан 29. овог закона).

На основу овлаштења из ЗТ, Министарство Републике Српске је дана 30.12.2013. године донијело Наредбу о укидању депозитних рачуна основних, окружних и окружних привредних судова у Републици Српској, према којој ови буџетски корисници своје пословање обављају преко система јединствених рачуна трезора, уз обавезу да најкасније до 31.12.2013. године, у складу са инструкцијама о уплати, изврше пренос салда са рачуна који су имали до тада.

Тада је између осталих укинут и депозитни рачун Основног суда у Прњавору и у оквиру Јединственог рачуна трезора отворени су депозитни рачуни преко којих ће основни, окружни и окружни привредни судови пословати, па Основни суд у Прњавору

није ни могао другачије одредити већ да се купопродајна цијена уплати на депозитни рачун суда.

Депонованем средстава тужитеља на депозитни рачун суда та средстава нису прешла у имовину тужене. Ни одредбама Закона о ванпарничном поступку ("Службени гласник Републике Српске", бр. 36/09 и 91/16, даље: ЗВП) којима је прописан судски депозит, па и начин депновања новца (члан 212. до 225.), није предвиђено да ће депонованем предмет депозита постати својина Републике Српске, јер то није сврха депозита. Таква могућност постоји по ЗВП једино у случају да лице, у чију корист је предмет примљен, исти не преузме по позиву суда у року од 3 године од уредног позива (члан 224.), када ће суд рјешењем одредити да је предмет постао својина Републике Српске.

Депновање средстава врши се полагањем новца на посебан рачун, који ЗТ дефинише као рачун посебних намјена, који на захтјев буџетског корисника отварају Трезор Републике и локални трезори, на који се врше уплате средстава посебних намјена, као и све исплате по намјенама или пројектима (члан 2. став 1. тачка к) ЗТ). Тај рачун посебних намјена дио је система Јединственог рачуна трезора који се састоји од рачуна јавних прихода, инвестиционих рачуна, трансакционих рачуна и рачуна за посебне намјене (члан 2. став 1. тачка е) ЗТ).

Према одредби члана 6. ЗТ, сви јавни приходи уплаћују се на рачуне у систему Јединственог рачуна трезора и искључиво право располагања тим средствима у систему Јединственог рачуна трезора има Министарство, односно надлежна служба општине, града и фонда. То значи да Министарство не може располагати рачуном посебних намјена, јер та средства не представљају јавне приходе који се (између осталих) уплаћују на рачуне у систему Јединственог рачуна трезора. Слиједом наведеног, депонованем средстава на депозитни рачун суда, та средства нису прешла у имовину тужене, па је правилан закључак другостепеног суда да тужена није власник тог рачуна.

Из наведених разлога, и по налажењу овога суда, нису испуњени услови из члана 210. ЗОО за усвајање тужбеног захтјева, па тужитељ у ревизији неосновано указује на погрешну примјену материјалног права и оспорава закључак другостепеног суда да Министарство није могло располагати рачуном посебних намјена, као и закључак да се у конкретном случају тужена није неосновано обогатила. Супротно ревизионим наводима, другостепена пресуда је заснована на правилној оцјени изведених доказа, па нема повреде одредбе члана 8. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - даље: ЗПП), а другостепени суд је за своју одлуку дао јасне и ваљане разлоге.

Пазећи на правилну примјену материјалног права по службеној дужности (члан 241. став 1. ЗПП, у вези са чланом 53. став 3. истог закона), по оцјени овога суда, у радњама органа тужене (суда и Министарства Републике Српске), који су поступали по ЗТ нема противправности, па тако ни основа за одштетну одговорност тужене, по основу одредбе члана 155. ЗОО. Нема основа ни за одговорност тужене, за штету по основу одредбе члана 172. ЗОО, јер одговорност правног лица за рад његових органа у смислу наведене законске одредбе постоји у случају незаконитог и неправилног рада, а према чињеничном утврђењу у овој правној ствари, не може се закључити да је депонованем средстава тужена поступала супротно закону, ни правилима струке која одударају од уобичајене методе рада у државном тијелу и мимо циља који је одређен, односно

супротно захтјеву који би нормалним обављањем службе требало остварити у јавном интересу.

Сагласно изложеном, примјеном одредбе члана 248. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

Тачност отправака овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић